

JUBILARNA, SVEČANA SEDNICA SKUPŠTINE OPŠTINE SENTA SENTA, 10. SEPTEMBAR 2006. GODINE

Poštovane dame i gospodo, uvažena gospodo predsednici,
dragi gosti cenjeni praznujući skupe!

„Bez spomenika nacije je slava samo san” – poput gesla stoji pred nama Verešmartijev citat u času kada na dan našeg grada – koji svakog 11. septembra slavimo u znak sećanja na toga dana godine 1697. izvojevanu pobjedu nad turskom armadom – nabrajamo godišnjice koje su skupčane sa ovim letom nam gospodnjim.

Sentu kao manastirsko rečno prelazište po prvi put pominje pre 790 godina izdata povelja iz 1216. A pet stotina godina je proteklo već otkako je 1. februara 1506. u Budimu izdatim darovnim pismom mađarskog kralja Ladislava II Senta stekla status slobodnog kraljevskog grada. Iz popisa Kaločanske biskupije iz 1756. pak, iz pre dve stotine pedeset godina načinjenoga spisa, saznajemo da je prva katolička crkva u gradu bila podignuta u čast Svetog Ištvana, čija Zavetovanja do dana današnjeg predstavljaju srcu prijemčive, čuvstvene vrednosti.

„Poštuj prošlost, a sadašnjost za budućnost veži” – možemo i nadalje citirati pesnika „Pokliča”. Uistinu, prošlost obavezuje na sećanje, sadašnjost zahteva stvaralačko pregnuće, a pred budućnošću bivamo pak odgovorni – uzmimo, stoga, u obzir našu sadašnjost, naše rezultate, sve ono što možemo ostaviti u baštinu narednim pokolenjima.

Senta se može podičiti brojnim istaknutim ličnostima: piscima, pesnicima, umetnicima, nastavnicima, akademikima, naučnicima, lekarima, stručnjacima, javnim ličnostima.

Grad sa pripadajućim mu prigradskim naseobinama – Gornjim Bregom, Tornjošom, Bogarašom i Kevijem – predstavlja kulturni, obrazovni i zdravstveni centar, a nedavno ostvareni uspesi upravo naglašavaju ovaj njegov značaj.

Među najveće uspehe u proteklom periodu možemo ubrojiti zajedničkim nastojanjima mađarske i srpske države oformljeni, duhovni život vojvođanskog Mađarstva podstičući, te zahtevima novog doba udovoljavajući Zavod za kulturu vojvođanskih Mađara. Isto je tako uz podršku dveju država oformljena i intelektualne rezerve podstičući namerna, u mađarskome rasejanju opstojeće talentovane mlade prihvatajuće orijentisana Gimnazija sa kolegijumom za talentovane učenike „Bolyai”. Ona predstavlja jedinu prirodno-matematičku gimnaziju na mađarskom jeziku u Vojvodini, a trenutno u njoj uče mladi iz 28 vojvođanskih naseobina.

Za nas je značajno i to što je zgrada renomirane i slavnim tradicijama raspoložive gradske Gimnazije, koja je iznedrila mnoge proznate stručnjake i javne ličnosti, a zahvaljujući materijalnoj potpori lokalne samouprave i Sekretarijata za obrazovanje Autonomne pokrajine Vojvodine, nakon duga vremena konačno počela da se renovira.

Na osnovu rada ovde opstojećih visokoškolskih ustnova – Senćanskog konsultacionog centra Prekogračnog dopisnog odeljenja Katedre za hortikulturu Univerziteta „Corvinus” iz Budimpešte, Više škole i Fakulteta za industrijski menadžment iz Kruševca, te Isturenog odeljenja Akademije umetnosti iz Novog Sada – možemo konstatovati sledeće: ova zajednica ima mogućnosti da kroz svoju decu investira u budućnost, a posredstvom srednjoškolski nivo nadvišavajućeg visokog obrazovanja.

Uza sve ovo, kulturne potrebe ovdašnjeg stanovništva meritorno podmirujući Kulturno – obrazovni centar „Turzo Lajoš” će uz pomoć kompanije „Japan Tobacco

International” obnoviti svoje potencijale za priređivanje kulturnih manifestacija, između ostalog i onih pozorišnih, koji su pak najtešnje povezani sa istaknutim uspesima Senčanske pozorišne družine i Kamernе scene „Miroslav Antić, a posredstvom obnove pozorišne sale Doma kulture. Grad će, nadalje, od novog vlasnika Duvanske industrije Senta dobiti na dar i jednu pokretnu letnju scenu.

Govoreći o kulturnim temama treba pomenuti i to da je Senta nedavno bila domaćin susreta arhivista Srbije, Vojvodine i Republike Mađarske, prilikom kojeg je profilisana objektivno postojeća potreba za proširenjem i daljim produbljenjem uzajamnih veza, budući da naš Istorijski arhiv čuva istorijske izvore bitne po jednu zajedničku srednjeevropsku regiju.

Što se medija pak tiče, može se konstatovati da Senta predstavlja sedište jedinog dnevnog lista na mađarskom jeziku u Republici Srbiji – sedište uredništva lista „Mađar So – Tisavidek”. Elektronski časopis „zEtna” i senčanska Gradska biblioteka su u poslednjim godinama u znatnom obimu realizovali brojne književno-izdavačke poduhvate. Grad raspolaže razgranatom lokalnom kablovskom televizijskom mrežom, a svoj program aktivno emituju i dve komercijalne radio-stanice.

Osamdeset procenata lokalnog stanovništva čine građani mađarske, a 20 procenata pak oni srpske i drugih nacionalnosti. Tradicija suživota i uzajamnog uvažavanja jezika i kulture ima svoje duboke korene. Korišćenje nacionalne simbolike i jezika za Senčane predstavlja prirodnu, samu po sebi shvatljivu stvar. Ukoliko se ukaže potreba – kao što je to bio slučaj prilikom ovogodišnjih prolećnih poplava – građani se zarad odbrane rodnoga im grada dobrovoljno javljaju u stotinama, bez obzira na njihovu nacionalnu pripadnost.

U cilju očuvanja i obnove srpske kulturne zaostavštine našeg grada, a uz finansijsku potporu pokrajinskih vlasti i lokalne samouprave, oformljena je zavičajna fondacija „Stevan Sremac”, a isto tako i Udruženje prijatelja Matice srpske.

Senčanska bolnica je u svojstvu „špitalja i lečilišta” otpočela sa lečenjem i negovanjem bolesnika još 1834. kao prva u vaskolikom Potisju. Blagodareći svom izvrsnom i nadaleko renomiranom personalu, veliki je akcenat ovoga puta stavljen na modernizaciju i upotpunjenje njene opreme. Na ovom planu je nedavno dobijena značajna pomoć od strane pokrajinskog Sekretarijata za zdravstvo, a isto tako i od strane republičke vlade.

Kapital ne odlazi tamo gde ga zovu, već onamo gde su mu obezbeđeni uslovi za nesmetanu oplodnju – glasi stara ekonomska mudrost. Razviće je ostvarivo jedino posredstvom vizionarskog planiranja. Izrada razvojnih planova grada je u toku, uz učešće lokalnih i pokrajinskih eksperata. Ciljeve predstavljaju iskorišćenje ekonomskih resursa i poboljšanje životnih prilika stanovništva, a posredstvom povećanja uposlenosti i paralelnog očuvanja životne sredine.

Nakon dvadeset godina nedavno smo bili u prilici da konačno predamo na upotrebu postrojenje za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda - jedan od najmodernijih uređaja te vrste u našoj republici. Ova ogromna investicija potvrđuje pozitivnu ekološku orijentaciju opštine spram stvaranja zdravog životnog prostora u našoj sredini.

Zahvaljujući lokalnom samodoprinosu građana dodatno je proširena i mesna kanalizaciona mreža, a uz delotvornu pomoć republičke vlade napredovalo se i sa asfaltiranjem ulica.

Što se pak ekonomskih prilika u opštini tiče, one su, tokom istorije, uvek bile determinisane dvema datostima: plovnošću Tise i sledstvenom afirmativnošću trgovinskih potencijala, te vanrednom plodnošću i poljoprivrednom produktivnošću

obradivog zemljišta senćanskog. U prvim godinama proteklog stoleća industrijalizacija je bila realizovana pretežno posredstvom manjih industrijskih pogona, dok je početkom šezdesetih godina došlo do kontinuiranog oformljenja velikih preduzeća i fabrika, koje su pak velikim delom tokom i nakon ratnih zbivanja, usred sledstvene promene sistema i privatizacije propale, ili se pak suočavale sa ozbiljnom krizom. Naravno, možemo naići i na pozitivne primere – sve nas raduje ponovno oživljavanje ovdašnje duvanske industrije, koja – shodno proklamovanim ciljevima – ima nameru da postane partner i u ukupnom razvitku grada.

Našu opštinu u ovom periodu pre svega karakteriše povećanje broja malih preduzetnika, dok je u slučaju većih firmi od značaja to što su se i na našem području pojavili inostrani (američki, italijanski i japanski) investitori.

Ubrzana evropska orijentacija Srbije predstavlja osnovni interes građana Sente, a njih isto tako predstavljaju i negovanje dobrosusedskih odnosa i puna implementacija stvarne autonomije. Kao pokrajinska naseobina Senta želi da se energičnije uključi u buduću prekograničnu regionalnu saradnju Mađarske i Rumunije, a isto tako i u Program za susedstvo između Srbije i Mađarske.

U zaključku ovog izlaganja na kraju bih pomenuo i to da smo sa zadovoljstvom primili k znanju vest po kojoj je Konsultativno veće evropskih regija, koje reguliše veze 45 evropskih regija, na svom nedavnom, u Salzburgu održanom sastanku, u svoje redove uvrstilo i Vojvodinu. To za nas takođe predstavlja novu mogućnost da što skorije i realno postanemo deo Evrope.

„Kraj vremešnih nogu rodnoga mi grada ja odavno već grlih Tisu” – piše Lajoš Turzo. „Tamo ona teče duboko u životu mome. Tisa mog detinjstva!” – svedoči pak o reci Stevan Raičković. Slikama, pesmama, napevima, baladama i fotografijama ovekovečena Tisa za Senćane predstavlja dom – poneki put nasmejano, a poneki put tužno tecište Tisko. Voleo bih da ovaj ovogodišnji praznik, ovo pred sadašnjim i dosadašnjim laureatima očitovano poštovanje, doprinese tome da očuvanjem onih egzemplarnih vrednosti, predočavanjem primera naših velikana, vrednošću i talentom, zajednički izgradimo jedan privlačan, moderan, životno i razvojno sposoban grad, koji će na obalama Tise zadržati Senćane i k zavičajnome domu njihovom povratiti one negda zarad egzistencije odseljene.

Hvala Vam na predanoj pažnji!

Atila Juhas gradonačelnik, predsednik Opštine Senta

Komisija za dodelu plaketa i zahvalnica Opštine Senta na svojoj sednici održanoj 14. avgusta 2006. godine donela je sledeću:

ODLUKU

1. Za svoju delatnost vršenu u interesu opštine Senta i širenje slave grada, Jubilarna plaketa opštine Senta dodeljuje se:

dr. Buranj Beli, univerzitetskom profesoru u penziji i

dr. Kermendi Ferencu, vanrednom univerzitetskom profesoru u penziji.

2. Za istaknute učinke u interesu opštine Senta Jubilarna plaketa opštine Senta se dodeljuje:

dr. Miodragu Mrkšiću, hirurgu specijalisti,

Senćanskoj pozorišnoj družini i

Senćanskom udruženju za pomoć učenicima.

3. Zahvalnica opštine Senta se dodeljuje:

Zdravstveno-humanitarnoj fondaciji „Segító Jobb” iz Budimpešte, za kreativnu pomoć pružanu opštini Senta kao i **kancelariji UNICEF-a u Beogradu**, za delatnost na polju zaštite dece u opštini Senta.

Predsednik komisije: Žiroš-Jankelić Aniko s. r.

DR BELA BURANJ

Dr Bela Buranj, penzionisani profesor medicinskog fakulteta, etnograf i publicista, rodio se pre ravno sedamdeset i pet leta, godine 1931. u Senti. Po njegovom sopstvenom svedočenju, već poodavno je srušena ona trskom prekrivena kuća u Novom šoru, a „pošto se gradsko stanovništvo ne množi, već izumire, na njenom mestu nova kuća nije sagrađena. Upravo sada jedan bokor divlje ruže cveta na mestu majčine roditeljske postelje”.

Maturirao je u svom rodnom gradu 1949, dok je diplomu doktora medicine stekao u Zagrebu 1956. Prvi je u Vojvodini položio stručni ispit iz epidemiologije (1961). Kao specijalista za neinfektivne epidemiološke bolesti u Senti je počev od 1961. izgradio ovu službu, da bi potom od 1967. u Novom Sadu bio načelnik Odseka za epidemiologiju Instituta za zdravstvenu zaštitu, te potom i rukovodilac odeljenja, da bi se pored toga uključio i u nastavni proces na medicinskom fakultetu. Godine 1975, na osnovu odbranjene disertacije, stiče titulu doktora medicinskih nauka, od 1981. stiče zvanje docenta, a od 1991. redovnog profesora na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu. U periodu od 1991. do svog penzionisanja 1996. rukovodi Epidemiološkim odeljenjem instituta za onkologiju u Sremskoj Kamenici.

Godine 1999. Kuratorijum Zadužbine „Lajoš Močari” priredio mu je toplu ceremoniju, onda kada je iz redova vojvođanskih Mađara upravo njega odlikovao Močarijevom nagradom, koju je, shodno obrazloženju, „zaslužio Laslu Nemetu primerenim hungarološkim pregnućem, posebno buđenjem svesti o biološkom propadanju njegovog naroda”. Upozoravao je na fenomen „bele kuge” već decenijama, odnosno na činjenicu da mimo smanjenja broja novorođenih i starenja populacije i jednočedstvo i emigracija dovode do opasnog smanjenja populacije kod vojvođanskog Mađarstva. Svojim zapaljivo intoniranim napisima budio je svest o problemima, podsticao roditelje i celokupnu zajednicu na promenu životnog stanovišta. Na ovom planu velikog je odjeka imala njegova godine 1988. u Novom Sadu objavljena knjiga „*Szakad a part!*”, koja ima podnaslov koji glasi „*Epidemiološki simptomi našeg Mađarstva*”.

Mi bismo ovoga puta, pored četiri stručne knjige iz oblasti medicine i 165 studija i stručnih članaka, pre svega želeli da posebno naglasimo rezultate njegovog sakupljačkog rada na području duhovne etnografije, a koje je pak on, počev od 1962. objavio u 23 toma. Pored narodnih balada iz Sente i okoline, pastirskih napeva, sužanjskih tugovanki, balada, dečjih i eluditivnih, vojničkih i drugih narodnih pesama, odnegovao i pod štamparsku presu stavio prvu naivnu autobiografiju u našim krajevima (Piroška Geleta – Zaboš: *Ovako mi je protekao život*), a objavio je i knjigu sa uzorcima narodnih vezova. U poslednjim godinama je u dva toma prikupio narodne običaje vezane za blagdane i težatnike u južnom Potisju, kao i u tri toma priređenu etnografsku zaostavštinu jedne porodice koja se tokom četiri generacije bavila pastirstvom (*Pastiri žive ovako, onako*). I u međunarodnim okvirima je obavio pionirski rad svojim višetomnim (do sada ukupno pet njih) zbirka mađarskih vojvođanskih erotskih priča, sa verističkom tekstualnom dezignacijom.

No ne može se prećutati ni to što je svojom u Budimpešti izdatom knjigom „*Ovako smo živeli u Vojvodini*” 2000. godine osvojio prestižnu titulu „Knjiga godine”, pri čemu tri novija toma – a među njima i onaj pesnički – čekaju na objavljivanje. Fakti govore sami za sebe, no oni ipak ne govore o onoj hrabrosti i iskrenosti koja je tako distinktivno karakteristična za ljudsku stranu ličnosti doktora Buranja (ili, kako on sam reče: „To je tako k'o što je i bilo!”), o samorodnoj, od svega drugog važnijoj pretenziji i o angažovanosti, koju bismo shodno najvišim kriterijumima, a iskazano rečima Endrea Adija, mogli nazvati – „*U lepotu čovečju utkana vera.*”

Jene Hajnal

NA SVEČANOJ SEDNICI SKUPŠTINE OPŠTINE SENTA IZREČENA LAUDACIJA ZA BELU BURANJA

U ceremonijalnim prilikama poput ove, poštovane dame i gospodo, osobe zadužene za prikaz životnog puta ljudi koje odlikuje jedna ljudska zajednica počesto su suočeni sa problemom kako da predstave ličnosti koje ukupnošću svoga života prevazilaze sve moguće standarde namenjene proceni ljudskih zasluga.

Jer naš laureat ovogodišnje jubilarne nagrade grada Sente, dr Bela Buranj, upravo predstavlja jednu takvu ličnost. Penzionisani profesor medicinskog fakulteta, etnograf i publicista, epidemiolog, narodni tribun, parlamentarni zastupnik, kulturni pregalac, vatreni polemičar i nadahnuti poeta, tmurni prorok budućih vremena i na šalu vazda orni sused – sve to i još mnogo više bio je i jeste nama svima dobro znani dr Buranj.

Ako bi ikada ljudska zahvalnost trebala da bude data onima koji su zarad dobrobiti zajednice, a mimo ma čega što predstavlja puku i jednostavnu svakodnevnu utilitarnost, spremni na žrtve i odricanja, na do samozaborava predano istrajavanje u misiji koja nadilazi svakome shvatljive zahteve profane egzistencije, onda je van svake sumnje, poštovane dame i gospodo, ta zahvalnost već pre dosta leta trebala da bude data našem dragom sugrađaninu, dr. Buranju.

Pokušavajući da ispravimo tu nepravdu, sa neizmernom radošću i razdraganim srcem darujemo našeg svima Senćanima dragog starog znanca, sa željom da nas još dugi niz godina opominje, kori, podučava, teši, vaspitava, savetuje i podstiče – na onaj neponovljiv, samu njenu svojstven i primeren način, koji će - dok je grada Sente - biti u srcima svijuu nas.

Predrag Popović

DR FERENC KERMENDI

Svet prirodnih nauka postavlja istinski krupne zahteve pred one u njega stupiti namerne. Malo njih odabira taj svet – odabiraju ga samo oni koje dotakne duh žudnje za spoznajom...

Ma koliko da zavirimo u prošlost, među onima koji su rođeni u ovom gradu jedva da postoji nekolicina onih kojima je pošlo za rukom da stupe u redove naučne avangarde. No stvaranje većeg dela istinski istaknutih naučnih rezultata posredstvom obitavanja u toplini rodnoga grada lociranome domu – takvih je primera bivalo još i manje.

Nuklearni fizičar dr Ferenc Kermendi je dokazao da je i u ovom gradu na obali Tise moguće ostvariti ono trajno, da je posedovanjem adekvatnog bazičnog znanja, gotovošću, inventivnošću i imaginacijom, te isto tako postojanošću i vrednoćom, moguće ostati u redovima svetske naučne avangarde. No nisu samo prirodne nauke bile te koje su uticale na njega i ispunjavale ga nadahnućem, pošto njegovi naučni rezultati ne bi bili ostvareni bez ljubavi prema književnosti, muzici i umetnosti uopšte, u amalgamu kojih je samo i mogao da nađe svoje ispunjenje taj nemirni, istraživački duh.

Svoje je škole završio ovde, kao učenik poslednje na mađarskom jeziku nastavu pohađajuće generacije senčanske gimnazije „Bolyai“, da bi potom stekao diplomu na beogradskom Elektrotehničkom fakultetu, na čijem je naučno – istraživačkom institutu počeo da radi u svojstvu stručnog saradnika. Ubrzo je stekao i zvanje magistra, a potom i titulu doktora nauka. Zarad uvećanja sopstvenog znanja je – u okviru međunarodnog programa o naučnoj saradnji – radio u vašingtonskom Nacionalnom institutu za tehnologiju. U znak priznanja za svoj istraživački rad dobio je zahvalnicu Ministarstva za trgovinu SAD, te zajedno sa njom i dozvolu za nastanjivanje. Odlučivši, međutim, da ne iskoristi ovu uistinu perspektivnu mogućnost, on je rešio da svoje znanje i iskustvo primeni ovde – uprkos limitiranim ovdašnjim mogućnostima i slabijem nivou stručnosti. Pored istraživačkog rada bio je i vanredni profesor na beogradskom Elektrotehničkom fakultetu, a predavao je i na Odseku za elektrotehniku Mašinskog fakulteta u Novom Sadu, gde je za studente čiji je maternji jezik bio mađarski držao predavanja i vežbe na tom jeziku, ali je ova pionirska inicijativa kasnije bila osujećena od strane nacionalističkih krugova. Mimo svega navedenog on je i saradnik Instituta za hemiju, tehnologiju i metalurgiju iz Beograda. Objavljeno je gotovo stotinu njegovih naučnih radova, traktata i knjiga. Spoljni je član Mađarske akademije nauka, član Svetskog saveta mađarskih profesora, kao i Američkog društva fizičara. Ni nakon svog odlaska u penziju on nije prestao da se bavi istraživačkom delatnošću i nastavlja sa svojom sada već uistinu uspešnom saradnjom sa Centralnim institutom za fizička istraživanja Mađarske akademije nauka, gde učestvuje u zajedničkim projektima. U znak priznanja za njegov rad odlikovan je 1992. godine Oficirskim krstom Ordena za zasluge Republike Mađarske. Do dana današnjeg redovno objavljuje priloge u vodećim svetskim časopisima za fiziku.

Profesor Kermendi nije isključivo živeo, niti pak živi u svetu nauke – mnogima je poznato da je preuzeo na sebe i ozbiljnu ulogu u formulisanju manjinskih prava, odnosno u proširenju obrazovanja i stručnog usavršavanja na mađarskom jeziku. Bio je zastupnik u uglednim međunarodnim i domaćim forumima, kao i portparol vojvođanskog Mađarstva, pri čemu je snagu za sve pobrojano crpeo iz one zajednice iz koje je i potekao, a kojoj je do kraja ostao veran.

Ovom jubilaranom plaketom njegov rodni grad odaje dužnu zahvalu njegovoj mnogostranoj i uspešnoj delatnosti, koju je obavio kako u prirodnim naukama, tako i u humanoj sferi, a koja se značajnim delom – bilo posredno, bilo neposredno – vezuje za Sentu. Ukoliko bismo morali da jednom rečenicom okarakterišemo delatnost dr Ferenca Kermendija, tada bismo u pomoć mogli dozvati misao Janoša Aranja: „*Računaj samo na snagu svoju, a najveći njezin deo svojoj domovini posveti*”.

Laslo Tari

DR MIODRAG MRKŠIĆ

Profesija hirurga zahteva pravog čoveka.

Ova profesija zahteva najveću požrtvovanost i odanost. Istrajnost kod obavljanja višesatnih operacija, humanost i empatiju kod lečenja svakog pacijenta po istoj meri i najboljem znanju. To je profesija gde se spašavaju životi, gde se u najvećoj nevolji najviše pomaže, gde se sa nekoliko ohrabrujućih reči i umirujućih pogleda vraćju snaga i volja za život.

Najteže je, ipak, sve to obavljati u svom rodnom gradu i to iz dana u dan, godinama biti u službi bolesnika-sugrađana.

Iako se u Svetom pismu kaže da «nema prorok časti u postojbini svojoj» naš uvaženi doktor je ostao u mestu svoga rođenja, lečeći i pomažući ljudima. Imao je priliku da ode, da lakše i lepše živi, ali on je ostao sa nama da deli svoju humanost – nikad dovoljno nagrađivan.

Posle završetka senčanske Gimnazije diplomirao je na Medicinskom fakultetu u Novom Sadu. Nakon specijalizacije zaposlio se na hirurškom odeljenju bolnice Zdravstvenog centra „Dr Gere Istvan” u Senti i bavi se laparoskopskom hirurgijom. Stekao je Sertifikat iz koloproktologije bolnice Svetoga Markau Londonu. Pohađao je kurseve laparoskopске hirurgije u više londonskih bolnica i poseduje pozamašan niz sertifikata i diploma o naknadnom usavršavanju iz Mađarske, Londona, Kalifornije. Magistrirao je i doktorirao je u Novom Sadu na Medicinskom fakultetu.

Kao autor i koautor objavio je preko 60 stručnih radova.

Član je Srpskog lekarskog društva (SLD), Urduženja hirurga Jugoslavije (UHV), Jugoslovenskog udruženja za endoskopsku hirurgiju (JUEK), Evropskog udruženja za digestivnu hirurgiju, Evropskog udruženja za endoskopsku hirurgiju, Kraljevskog medicinskog društva Engleske (Royal Society of Medicine), Internacionalnog udruženja za hepatobiliopankreatičnu hirurgiju (IHBP), Udruženja hirurga Mađarske (Magyar Sebészeti Társaság) i Društva koloproktologa Jugoslavije.

Dodela plakete Skupštine opštine Sente je prilika da mu se građani Sente zahvale za odanost, humanost i savesnost.

Žužana Vatai

NA SVEČANOJ SEDNICI SKUPŠTINE OPŠTINE SENTA IZREČENA LAUDACIJA ZA MIODRAGA MRKŠIĆA

Možda nikada, poštovane dame i gospodo, nećemo biti u prilici da se kao zajednica dostojno i u potpunosti odužimo onim našim članovima koji su svoj celokupni život, svu svoju energiju i svo svoje umeće posvetili očuvanju onog najdragocenijeg što čovek ima – očuvanju ljudskog života.

A upravo u te i takve gigante humanizma ubraja se naš ovogodišnji laureat najprestižnije nagrade grada, dr. Sci med. Milorad Mrkšić, koji je odabravši za svoju profesiju zahtevnu vokaciju hirurga dokazao da se istinski humana osoba uvek rukovodi samo jednim ciljem – ublažavanjem vapajuće nevolje ljudske, ignorišući sve postojeće razlike i sa njima skopčane lične odeljenosti.

Ovom nagradom želimo mu nakon duga vremena izreći jedno primereno i veliko hvala za sve ono što je učinio i što i nadalje čini za nas:

- hvala na žarkoj, mladalačkoj posvećenosti sa kojom ste uvek prihvatili svakog potrebitog;

- hvala vam na pravovernoj i divno retkoj tvrdoglavosti kojom nikada niste dopustili da pacijent bez ljute borbe postane žrtvom tragičnoga usuda slepog;
- hvala vam na gotovosti da i po cenu vlastitoga egzistencijalnoga boljitka ostanete verni sredini koja vam zadugo ničim osobitim nije uzvraćala;
- hvala vam na spokoju i pouzdanju kojim nas je vaša ličnost tokom niza godina neumornim radom ispunjavala;
- hvala vam na saznanju da mimo tragičnog ravnodušja ovovremenog ljudskoga života još uvek postoji ono nadu buduće pregnuće jednog briljantnog uma i jednog nepatvoreno čistog i još uvek tako staromodno toplog ljudskog srca;
- hvala vam na godinama darivanoj posvećeničkoj brizi, doktore Mišo i neka providenje nebesko dâ da nam na dobrobit sviju nas ono još zadugo kuca.

Predrag Popović

SENČANSKA POZORIŠNA DRUŽINA

Senčanska pozorišna družina oformljena je 1990, a ovaj ansambl je ubrzo postao agregatorom sveg onog pozorišnog eksperimentisanja i radioničkog pregnuća koje se sve do naših dana odvija u senčanskom Domu kulture, a koje pak na đaçku pozorišnu igru prevashodno gleda kao na sredstvo, premda je dobranih nekoliko predstava – posebno u kriznim, ratnim devedesetim godinama – pokušalo da nadomesti i onu profesionalnu pozorišnu igru. Determinantu ove decenije i po predstavljalo je postepeno, na oduševljenju bazirano i posredstvom prirodnog odabira sprovedeno oformljenje jedne pretežno od strane srednjoškolaca sastavljene teatarske avangarde od približno 20–30 osoba (broj onih u samome radu učestvujućih iznosio je više stotina lica), koja je pokatkad skupno, a pokatkad pak izdeljena u više manjih grupa, u svojstvu omladinskog pozorišnog centra afirmisala pozorišne principe čiju su suštinu predstavljali ozbiljnost i iskrenost igre, dok je njen cilj pak bio dvostruk: jednim delom on je sadržavao negovanje prudentnog i egzemplarnog mađarskog govora, negu leksike, edukaciju baziranu na plemenitim literarnim impresijama, te aprobaciju kulture pokreta i dinamike, a drugim pak delom navikavanje na scenu i rolu, kao i scensko uobličavanje sudbine onih ovde živućih.

Drugu karakterističnu crtu proteklog perioda predstavljala je činjenica da je mnogo vrsnih profesionalnih mađarskih pozorišnih stvaralaca iz Vojvodine (između ostalih reditelji Đerđ Hernjak i Tibor Vajda, glumci Friđeš Kovač, Kinga Mezei, Zoltan Mezei, Zoltan Puškaš, Atila Sabo Paloc, Andraš Urban i Ivan Vukosavljev) svim srcem prihvatilo režiju mnogih predstava družine. U ovoj „pozorišnoj tvorbi” nije bilo sporedno ni to što su rad profesionalnih reditelja potpomogli i priznati pozorišni pregaoci drugih profila: scenografi i kostimografi, te likovni umetnici (Atila Beder, Viktorija Kresanko, Eržebet Mezei, Anamarija Mihajlović, Virag Molnar Čikoš, Aleksandra M. Pešić, Đerđ Verebeš, Janoš Vrabel, itd.), kompozitori, muzički i drugi konsultanti (Arpad Bakoš, Aniko Bodor, Kata Đarmati, Eva Kasaš, Feliks Lajko, Silard Mezei, Marijana Milićev, Lila Polgar, Zoltan Šipoš, Erne Verebeš, itd.), koreografi (Anastazija Kasa, Ileš Lacko, Robert Terzin), te zdušni stručni rukovodioci i kulturni organizatori (Latak Marija, Petronela Kermeci, Gabrijela Vukosavljev – Boroš), kao i scenski tehničari i pomoćnici (Šandor Bene, Karolj Farkaš, Endre Mesaroš, Robert Pap, Jožef Pocik, Verona Varadi, Terez Tot, itd.). A to je u više navrata učinilo i Novosadsko pozorište, baš kao i subotičko Narodno pozorište, posredstvom pozajmice rekvizita, kostima i tehničke opreme.

U proteklih deceniju i po društvo se oglasilo raznorodnim glasovima na ukupno šezdeset i pet premijera (od toga sedam je bilo priređeno u zajednici sa čokanskim teatrom „Orpheus”). Čuvši bližeću se tutnjavu prve praizvedbe, komada „Érintök”, niko nije ni pomislio da će huka pustošenja i razaranja već nakon dve godine bučati, besneti i ubijati poput čovečje uho parajuće, agresivne buke „Schmürz”-a, ili da će još kasnije u nebesa udarajući glas biti transformisan u sladunjavi, opuštajući bruj, kabaretski napev, a potom pak u vojničku koračnicu što se ori, u suspregnuto „slugeranjsko” šaputanje, u pobunjenički krik dečjeg ropstva, u sablasni zvuk na predmete „novog stanara” nadovezanih uspomena, te na koncu u dvojbenu jadicovku „gospodina Mokinpota”. Ovaj potonji zvuk još nam bruji u ušima, a fokusirajući se na njega mi zajednički preživljavamo sve „patnje” izdanog malog čoveka, te njegovo „izlečenje”, kako bismo se nakon toga sa družinom zajednički radovali najsvježijem, u državnim okvirima čak relevantnom uspehu i pravoj bujici priznanja.

U životu Senćanske pozorišne družine javlja se usud da se njegov polet i cvat smenjuju sa bolnim i lepim stvaranjem jedne nove zajednice i jednog novog, na stvaralaštvo gotovog kolektivnog duha. Družinu će, naime, nakon godinu ili dve napustiti njegova avangarda i gro omladine će, kao učenici završnih razreda srednjih škola, učiti dalje u drugim gradovima i u drugim sredinama. Za dve godine nekolicina njih će postati pitomci pozorišnog odseka novosadske Akademije umetnosti. I tako „dodirno pokolenje” kreće dalje onim pravim putem koji promiče kraj krive kulturnog života jedne varoši tako što istu samo dotiče, no trajno je ne može „preseći”, na nju uplvisati, oformiti duhovnu sudbinu i budućnost njegovog stanovništva. Ili možda to ipak može da učini? Ova danas na uručenje dospela eminentna nagrada uverava nas da kolektivni duh Senćanske pozorišne družine, njena literarne i umetničke vrednosti emanirajuća uloga, predstavljaju za ovaj grad takvo duhovno blago bez kojeg bismo bili ne samo siromašniji, već i obezvređeni.

Jene Hajnal

SENĆANSKO UDRUŽENJE ZA POTPOMAGANJE UČENIKA

Pomoći drugima znači ostati čovekom. Dobrovoljno prihvatiti potpomaganje umeju samo oni najnesebičniji, najposvećeniji i najzauzimljiviji. Senćansko Udruženje za potpomaganje učenika na sebe je preuzelo uistinu težak zadatak pružanja materijalne potpore učećoj omladini. Ovog plemenitog posla može se latiti samo onaj koji sme da se suoči sa stalnom redovitošću vraćajućeg se straha, koji valjda mesečno jedanput, ili još i češće stavlja na kušnju udruženje i njegove članove: hoće li, naime, sutra biti dovoljno novca, dovoljno materijalnih izvorišta kako bi trud ovog humanog poduhvata uspeo da dostigne sopstveni cilj. Jer najteže je, srcu najbolnije, ako nekome treba saopštiti da pomoć, nažalost, nije moguće pružiti zato što je potpora potrošena, a u budućnost zagledanome đaku kada se, na putu kojim je krenuo u nadi dostizanja lepše budućnosti, obrnuti pak valja...

Senćansko Udruženje za potpomaganje učenika osnovano je pre petnaest godina kao, u osnovi, subotički fundamentarijum, da bi naredne godine isti već bio registrovan kao samostalno udruženje, koje od tada pak tako i deluje. Svake godine ono potpomaže onoliko učenika sa koliko materijalnih sredstava raspolaže. Jednu

trećinu potpomognutih čine siročad, polusiročad ili posvojčad. U drugim slučajevima roditelj, ili roditelji, jesu nezaposlene osobe. Usled opšteg osiromašenja pomoć se traži sve više. Ove školske godine pristiglo je 260 molbi, od kojih je blizu stotini i pedeset bilo moguće udovoljiti, dok su ostale dospele na listu čekanja, a kojima će pak po prispeću potpore biti udovoljeno.

Potporu koja je bitna za kontinuirano delovanje pruža lokalna samouprava, javna fondacija „Illyés” iz Republike Mađarske, te još nekoliko domaćih i inostranih dobrotvornih organizacija i pojedinaca. No udruženje pokušava da sopstvenim snagama i u sprezi sa nekolicinom bivših štićenika dođe do materijalnih izvorišta: održavaju se, na primer, dobrotvorne večeri, kako bi se uspelo potpomoći potrebite. U proteklih petnaest godina više lekara, inženjera, pedagoga i drugih stručnjaka je dobilo svoje diplome blagodareći samopregornom radu društva.

Članovi senčanskog Udruženja za potpomaganje učenika svojim dobrovoljnim radom, sred tegobnih okolnosti, staju uz one ovde živuće. Petnaest godina već neumorno oni rade za one mlade koji će jednom stupiti na naša mesta po školama, bolnicama, fabrikama, javnim ustanovama, kao i u nebrojenim drugim ograncima ljudskog života.

U jubilarnoj godini grada Sente ovo priznanje predstavlja istinsku moralnu aprobaciju za saradnike udruženja, no u njemu je sublimirana i zahvalnost onih više stotina učenika i roditelja kojima je ova pomoć predstavljala jedinu nadu i mogućnost. Potrebiti i nadalje računaju na dobrovoljni rad udruženja, budući da je i ove godine za njegovu potporu molilo više stotina njih.

Uzajamna pomoć i solidarnost predstavljaju kohezionu snagu kolektivnog bića. Karike u lancu ove solidarnosti pak predstavljaju oni mnogi, u pozadini svega gotovo neprepoznatljivi, no neumorno delujući saradnici, koji odvojivši deo sopstvenog vremena, snage, ličnog i porodičnog života, stvaraju one za delovanje društva neophodne uslove.

Priznanje delovanju senčanskog udruženja za potpomaganje učenika predstavljaju, pre svega, poklonstvo grada i svakog njegovog stanovnika pred onima koji tiho, predano, smerno i savesno obavljaju ovaj humani posao. Ponosni smo na njih!

Laslo Tari

Zdravstveno-humanitarna fondacija „Segítő Jobb”

Gospođa Genc Arpada je rekla: „*Prednost svake civilne organizacije je, što izbliza poznaje sve potrebe i zahteva i odmah može svrsishodno da reaguje*”. Jedna od ovih organizacija je Zdravstveno-humanitarna fondacija „Segítő Jobb” iz Mađarske. Ista pomaže u pitanjima koja se tiču teških, smrtnih bolesnika, ona nema ni političkih ni verskih, a može se reći čak ni nacionalnih, ni jezičnih rivalizacionih aspekata, jedino humanitarnih.

U decembru 1990. godine pet privatnih lica je osnovalo Fondaciju „Segítő Jobb” sa sledećim ciljevima: organizovanje po potrebi opskrbe bolesnika van granica u Mađarskoj (diagnostika, operativne intervencije, skupi lekovi do kojih se teško dolazi itd.); pružanje mogućnosti za dalje obrazovanje zdravstvenih radnika; poboljšanje uslova funkcionisanja i opremljenosti zdravstvenih institucija van granica. Idejni tvorac Fondacije, njegov pokretač i predsednik je dr Kalmar Laslo, nefrolog i univerzitetski profesor. Dok je on razmišljao o zvučnom, evropskom nazivu organizacije koji zrači evropskom internacionalnošću, pater Seke Janoš je nudio

rešenje sa nazivom koji ukazuje na desnicu Svetog Stevana i koji izražava regionalni-evropski humani karakter i toleranciju. Postojanje Fondacija već više od jedne i po decenije u našoj regiji, u višenacionalnoj Srednjoj Evropi sa puno problema i loših iskustava su dokaz prava postojanja i poštenja u radu ove organizacije. „Segítő Jobb” u matičnoj zemlji saraduje sa četiri klinike, tj. osnovane su lekarske dispečerske službe u Budimpešti, Debrecenu, Segedinu i Pečuju. Tu se sakupljaju zahtevi Centara za prethodno filtriranje iz Gornje Ugarske, Karpatskog basena, Erdelja i južne Ugarske. U Vojvodini je u devedesetim godinama nekoliko lekara dobilo nalog, da procene mogućnosti lečenja u inostranstvu, među njima i dr Emil Farkaš iz Sente. Pogoršavanjem našeg socijalnog i privrednog položaja porastao je i broj nerešenih slučajeva, s toga je Fondacija uz pomoć lokalne samouprave u Subotici osnovala Centar za prethodno filtriranje (čiji je rukovodilac dr Tivadar Tot). U oktobru 2001. godine paralelno je osnovan centar u Senti sa rukovodstvom dr Ištvana Kočiša Lekari konsultanti su: dr Eržebet Jung Nemet , dr Eržebet Sabo, dr Ilona Roža Molnar , dr Gabrijela Montanji Muškinja , dr Mihalj Vašaš dr Roža Feher , dr Laslo Sloboda, dr Bojana Ljubojević, dr Gašpar Dani, dr Katalin Kovač Kiš, dr Robert Fajka i lekari susednih opština.

Za vreme delatnosti od skoro pet godina, stručni kolegijum je prosudio 385 zahteva za kupovinu lekova, 223 ispitivanja, 104 terapije zračenja, 94 operativnih intervencija, 37 MRI pregleda, 47 CT pregleda, 10 scintigrafija i 22 druga zahteva, što znači ukupno 922 primljenih zahteva. Od toga 762 zahteva su pozitivno procenjena. Sa geografskog aspekta mi pripadamo Segedinu, gde je rukovodilac dispečerskog centra dr Marija Tenji, profesorica. Najveći broj naših bolesnika se tu opskrbljava, međutim cilj Fondacije je, da u skladu sa dijagnozom pacijent bude upućen najboljem stručnjaku.

Počev od 1993. godine redovima sponzora i donatora se u interesu što efikasnije realizacije ciljeva Fondacije priključilo i Ministarstvo zdravlja Mađarske, kao što i moto deklaracije kaže: *„Hipokratova zakletva ne obavezuje svakog, ali savest jeste. Pomozi, da bismo pomagali!”*

Eržebet dr Jung Nemet

KANCELARIJA UNICEF- A U BEOGRADU

Unicef je Dečji fond Ujedinjenih nacija koji promovise dečija prava, pomaže de se zadovolje osnovne potrebe dece i prošire mogućnosti da deca razviju svoje pune potencijale.

UNICEF ima dugoročnu tradiciju u Jugoslaviji. Bivša Jugoslavija je bila prva zemlja u svetu i posleratnoj Evropi koja je 1947. godine primila UNICEF-ovu pomoć. 1948. godine, Jugoslavija je prva u Evropi i druga u svetu osnovala Nacionalni komitet za UNICEF i tako postala zemlja donator.

Godine 1991, uspostavljena je Kancelarija UNICEF-a u Beogradu kao odgovor na krizu u regionu sa ciljem da se pruži pomoć deci pogođenoj ratom. 40,000 izbegle dece i majki dobilo je neophodne potrebštine, a zemlji je pružena pomoć da obnovi i održi nacionalne kapacitete za pružanje osnovnih usluga koje su od suštinskog značaja za preživljavanje i razvoj dece i žena.

Kada je zemlja otvorila novo poglavlje u svojoj istoriji 2000. godine, UNICEF je postao značajan partner države u reformskom procesu. Od tada se pruža podrška u razvoju strategija i programa koji će doprineti: a) da Srbija postigne harmonizaciju sa evropskim standardima i b) da se omogući da 30% dece koja još uvek moraju da rastu

u siromaštvu i izolaciji ipak dobiju šansu da budu zdrava, školuju se i imaju mogućnost da razvijaju sve svoje potencijale.

Vlada Srbije i lokalne zajednice su uz podršku UNICEF-a, kao deo strategija za borbu protiv siromaštva, razvile planove akcije za decu koji definišu kratkoročne, srednjoročne i dugoročne prioritetne aktivnosti i ciljeve za decu koji treba da se dostignu do 2010. godine. Identifikovano je na hiljade dece koja nisu vakcinisana, koja ne idu u školu ili žive u izolaciji zato što imaju smetnje u razvoju, i njima će vremenom biti omogućen ravnopravan pristup zdravstvenom i obrazovnom sistemu. Svako pojedinačno dete je važno. Ljudski razvoj mora da ide ruku pod ruku sa naporima za jačanje ekonomskog razvoja i političke stabilnosti. Ljudski razvoj počinje sa ispunjavanjem, promovisanjem i zaštitom dečjih prava.

Kancelarija UNICEFA-a Beogradu je postupila u duhu gore navedenih ciljeva i strategije kada je pružala pomoć u izradi lokalnog akcionog plana o deci.

Predsednik Skupštine Opštine Senta dodeljuje zahvalnicu Kancelariji UNICEF-a u Beogradu za pružanje pomoći u izradi lokalnog akcionog plana o deci.